

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Zbigniew Szczuka
Protokolant:	st. sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 lipca 2017 r. w Warszawie

sprawy A. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek odwołania A. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 15 czerwca 2015 r., znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, iż wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosi 85.00% (osiemdziesiąt pięć procent), a kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999 r. wynosi 113.342,79 zł (sto trzysta pięć tysięcy, trzysta czterdzieści dwa i 79/100 złotych).

UZASADNIENIE

W dniu 1 lipca 2015r. **A. S.** złożył za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. odwołanie od decyzji ww. organu rentowego z dnia 15 czerwca 2015r. znak: (...) w przedmiocie ustalenia wysokości kapitału początkowego. W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony zakwestionował wysokość zarobków z tytułu zatrudnienia w (...) w NRD w okresie od 25 października 1971r. do 31 sierpnia 1974r. stanowiących podstawę wymiaru składek przyjętą przez organ rentowy do wyliczenia wysokości kapitału początkowego. Odwołujący wskazał, że za powyższy okres organ rentowy przyjął najniższe średnie wynagrodzenie obowiązujące w latach 1971-1974. Odwołujący wniósł o uwzględnienie przy ustaleniu jego kapitału początkowego realnego wynagrodzenia za ten okres odpowiadającego wynagrodzeniu pracownika zatrudnionego w Polsce, wskazując, że zakładem odpowiednim ze względu na specyfikę produkcji dla zakładu, w którym pracował, były zakłady (...) w W.. Ubezpieczony zaznaczył również, że dokumentacja osobowa dotycząca zatrudnienia w NRD została zniszczona.

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 5 sierpnia 2015r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.** wniósł o oddalenie odwołania A. S. na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy wyjaśnił, że na podstawie zaskarżonej decyzji dokonał ponownego ustalenia kapitału początkowego

ubezpieczonego w wysokości 99.826,76 zł, przyjmując za sporny okres od 25 października 1971r. do 31 sierpnia 1974r. zarobki zastępcze na podstawie dokumentów nadesłanych przez Archiwum Ministerstwa Gospodarki, gdyż odwołujący nie przedłożył zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu na terytorium byłego NRD.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. S., urodzony w dniu (...) w B., ukończył w okresie od 1 września 1968r. do 23 czerwca 1971r. (...) Studium (...) w W. (okoliczność bezsporna – akta ZUS). Następnie, w okresie od 15 października 1971r. do 31 sierpnia 1974r., na podstawie delegacji do pracy za granicą przez (...) Zakłady (...) był zatrudniony w Zakładzie (...) ((...)) we F. NRD na stanowisku pracownika kontroli, w pełnym wymiarze czasu pracy. Praca odwołującego polegała na wyrywkowym kontrolowaniu produktów, przede wszystkim półprzewodników. W tym samym zakładzie pracy była zatrudniona M. S., małżonka odwołującego (pobrali się w 1972 roku), która pracowała na stanowisku majstra, a następnie mistrza (umowa o pracę, poświadczenie tłumaczenia z języka niemieckiego k. 7-14 a.r. tom I, zeznania świadka M. S. k. 29-30 a.s., akta kadrowo-płacowe M. S. k. 37-41 a.s., dowód z przesłuchania odwołującego).

Na wniosek A. S. z dnia 24 września 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. ustalił jego kapitał początkowy w wymiarze 97.287,41 zł (wniosek odwołującego k. 1-5 a.r., decyzja ZUS z 06.03.2015r. k. 15 a.r.).

Następnie odwołujący podaniem z dnia 9 kwietnia 2015r. zwrócił się o ponowne przeliczenie kapitału początkowego z uwzględnieniem lat 1971-1974 (podanie k. 19-23 a.r.). Decyzją z dnia 15 czerwca 2015r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił kapitał początkowy odwołującego w wymiarze 99.826,76 zł. Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego organ rentowy przyjął okres dziesięcioletni od 1971 do 1980 roku przyjmując wynagrodzenie zastępcze pracownika zatrudnionego na stanowisku kontrolera jakości wyrobów w (...) Centrum (...) w W. za lata 1971-1974 w następującym wymiarze: rok 1971 – 2.239,00 zł, rok 1972 – 14.687,00 zł, rok 1973 – 17.021,00 zł, rok 1974 – 26.621,00 zł (decyzja ZUS z 15.06.2015r., dokumentacja ws. ustalenia wynagrodzenia zastępczego k. 33-41 a.r.).

A. S. odwołał się od powyższej decyzji inicjując tym samym niniejsze postępowanie (odwołanie k. 2 a.s.).

W toku postępowania Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu rachunkowości na okoliczność ustalenia wysokości hipotetycznej kapitału początkowego odwołującego za okres od 15 sierpnia 1971r. do 31 sierpnia 1974r. w odniesieniu do danych z Ministerstwa Rozwoju (k. 48 i 115 a.s.), do odniesienia się do wyliczenia kapitału początkowego A. S..

W ocenie biegłego ustalenie wynagrodzenia zastępczego odwołującego wymaga uwzględnienia go w całości, tak jak wynika to z listy płac, ze wszystkimi dodatkami o charakterze specjalnym, takimi jak premia, dodatek kwartalny, dodatek za jakość, dodatek za dyspozycyjność i inne, wyłączając składniki warunkowe lub uznaniowe, takie jak premie uznaniowe lub dodatki za godziny nadliczbowe. Takie składniki wynagrodzenia jak premia są naliczane od wartości dniówkowej wynagrodzenia lub stanowią dodatek za „jakość” pracy, są związane z określoną funkcją pracowniczą i nie powinny być eliminowane z naliczeń. W oparciu o dokumentację kadrowo-płacową pracownika zatrudnionego na stanowisku kontrolera jakości w zakładzie (...) oraz Zakładów (...) w W. (obecnie (...) S.A.) biegły ustalił następujące warianty wynagrodzenia zastępczego:

Zatrudnienie w (...):

1. z datą rozpoczęcia pracy od 15 października 1971r. zgodnie z umową o pracę: 4.135,00 zł w 1971 roku, 20.168,00 zł w 1972 roku, 21.599,00 zł w 1973 roku oraz 15.716,00 zł w 1974 roku; wartość kapitału początkowego – 105.043,40 zł; wskaźnik WWPW – 74,30%,

2. z datą rozpoczęcia pracy od 25 października 1971r. przyjętą przez ZUS: 2.239,00 zł w 1971 roku, 14.687,00 zł w 1972 roku, 17.021,00 zł w 1973 roku oraz 14.347,00 zł w 1974 roku; wartość kapitału początkowego – 104.284,73 zł; wskaźnik WWPW – 73,59%,

3. w wariancie jak w decyzji ZUS z 15 czerwca 2015r.

Zatrudnienie w Zakładach (...):

1. z datą rozpoczęcia pracy od 15 października 1971r. zgodnie z umową o pracę: 5.697,47 zł w 1971 roku, 31.641,00 zł w 1972 roku, 32.385,00 zł w 1973 roku oraz 22.288,00 zł w 1974 roku; wartość kapitału początkowego – 113.342,79 zł; wskaźnik WWPW – 85.00%,

2. z datą rozpoczęcia pracy od 25 października 1971r. przyjętą przez ZUS: wynagrodzenie j.w.; wartość kapitału początkowego – 112.316,60 zł; wskaźnik WWPW – 83,98%,

(opinie biegłego z zakresu rachunkowości k. 87-91 i 129-132 a.s., druk Rp-7 wystawiony przez (...) S.A. k. 126 a.s., dokumentacja ws. ustalenia wynagrodzenia zastępczego k. 33-41 a.r.).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zebranych w toku postępowania dowodów ze wskazanych wyżej dokumentów, zeznań odwołującego i świadka oraz w oparciu o opinię biegłego z zakresu rachunkowości A. G.. Zgromadzony przez Sąd materiał dowodowy co do zasady nie budził zastrzeżeń co do wiarygodności i nie był kwestionowany przez strony.

Sąd dał wiarę zeznaniom odwołującego oraz jego małżonki M. S., jedynie w takim zakresie, w jakim ich zeznania były przydatne dla rozstrzygnięcia istoty sporu. Zarówno odwołujący, jak i jego małżonka, nie posiadali dokładnej wiedzy co do wynagrodzenia uzyskiwanego przez odwołującego w spornych latach zatrudnienia w NRD. Sąd miał również na względzie, że choć M. S. w spornym okresie pracowała w tym samym zakładzie pracy co odwołujący, to wykonywała pracę na innym stanowisku, a ponadto zgodnie ze wskazaniami biegłego z zakresu rachunkowości w tym czasie istniały znaczne różnice między wysokością wynagrodzenia kobiet i mężczyzn, wobec czego nie dał jej wiary w zakresie, w jakim wskazywała, że ich wynagrodzenie było zbliżone.

Oceniając opinię biegłego sądowego z zakresu rachunkowości Sąd miał na względzie przede wszystkim fakt, że przedmiot sporu w niniejszej sprawie miał charakter obrachunkowy. Opinia biegłego nie budziła zastrzeżeń merytorycznych Sądu ani stron. Wnioski stawiane przez biegłego spełniają wymogi stanowczości, są konkretne i zrozumiałe, a biegły uzasadnił w sposób jasny i logiczny. Biegły dokonał wyliczeń zgodnie z tezą dowodową Sądu, zwracając uwagę na rozbieżności w dokumentacji i prezentując różne warianty obliczeń, do których został zobowiązany. Z tych też względów Sąd uznał przedmiotową opinię za prawidłową i istotną dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie A. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. z dnia 15 czerwca 2015r. znak: (...) było zasadne i podlegało uwzględnieniu.

W niniejszej sprawie odwołujący A. S. domagał się ponownego przeliczenia wartości kapitału początkowego z uwzględnieniem realnych zarobków osiągniętych przez niego z tytułu zatrudnienia w (...) we F. w byłym NRD od 25 października 1971r. do 31 sierpnia 1974r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął za powyższy okres zatrudnienia wynagrodzenie zastępcze, które zostało zakwestionowane przez odwołującego jako zaniżone.

Zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek. Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy, tj. na dzień 1 stycznia 1999r. (ust. 3). Z kolei w myśl art. 174 ust. 1 i 2 w/w ustawy, kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Z treści § 22 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe (Dz. U. z 2011 roku poz. 237, nr 1412) jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności:

- 1) legitymacja ubezpieczeniowa;
- 2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.

Jednocześnie wskazać ugruntowany w judykaturze pogląd, zgodnie z którym w postępowaniu sądowym nie obowiązują ograniczenia co do środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 roku, II UKN 186/97, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2006 roku, I UK 115/06)

Kwestia ustalenia podstawy wymiaru składek w przypadku wykonywania przez ubezpieczonych pracy za granicą została uregulowana w przepisach Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (t.j.: Dz. U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 ze zm.). Zgodnie z § 10 ww. rozporządzenia, jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru, pracownik był zatrudniony za granicą, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia:

- 1) kwoty, od których za te okresy opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne w kraju, albo
- 2) jeżeli okres zatrudnienia za granicą przypada przed dniem 1 stycznia 1991 r. - kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent, określające zasady ustalania podstawy wymiaru świadczeń, gdy pracownik zatrudniony był za granicą, pozostaje w mocy na podstawie art. 194 ustawy emerytalnej jako niesprzeczne z przepisami tej ustawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2012 r., II UK 74/2011). Stosownie do treści art. 194 ustawy emerytalnej do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie pozostają w mocy przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustaw i dekretu wymienionych w art. 195, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami niniejszej ustawy. Oznacza to, że podstawę wymiaru emerytury pracownika skierowanego do pracy za granicą przed 1 stycznia 1991 r. stanowi wynagrodzenie zastępcze, o którym mowa w § 10 pkt 2 ww. rozporządzenia.

Sąd miał na względzie uzyskane od odwołującego informacje odnośnie tego, że jego były pracodawca nie posiada obecnie żadnej dokumentacji dotyczącej jego zatrudnienia na przełomie lat 1971-1974, w wyniku czego zarówno do organu rentowego jak i w toku postępowania złożona została dokumentacja szątkowa, obejmująca przetłumaczone z języka niemieckiego dokumenty w postaci umowy o pracę, potwierdzenia otrzymania wynagrodzenia czy oceny końcowej. Powyższa okoliczność prowadziła do podjęcia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych działań prowadzących do ustalenia wynagrodzenia zastępczego odwołującego w oparciu o uzyskaną z Archiwum Ministerstwa Rozwoju dokumentację z zakładu pracy (...). Kierując się powyższym i mając na względzie charakter istoty sporu, jakim była kwestia wysokości wynagrodzenia uzyskiwana przez odwołującego w trakcie pracy wykonywanej za granicą, a także wnioski odwołującego o wystąpienie do ww. archiwum w celu uzyskania dokumentacji kadrowo-płacowej

pracowników zatrudnionych na tożsamym do pełnionego przez niego w spornym okresie zatrudnienia stanowiska pracownika kontroli jakości w innych zakładach, Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe w oparciu o uzyskane dokumenty zawierające informacje o wynagrodzeniu pracowników na ww. stanowisku z (...) stanowiącego podstawę ustaleń ZUS poprzedzających wydanie skarżonej decyzji oraz dokumentacji uzyskanych z Zakładów (...) w W. i dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu rachunkowości celem dokonania stosownych obliczeń koniecznych do ustalenia kapitału początkowego odwołującego, z uwzględnieniem wynagrodzenia zastępczego w myśl § 10 rozporządzenia z dnia 1 kwietnia 1985 r. za sporny okres zatrudnienia za granicą.

Z opinii biegłego sądowego ds. rachunkowości, którego wnioski Sąd w całości podzielił, wynika kilka wariantów. Ostatecznie Sąd przyjął wariant przedstawiony przez biegłego w opinii uzupełniającej z dnia 27 marca 2017r. uwzględniający okres zatrudnienia od 15 października 1971r. do 31 sierpnia 1974r. i przyjmujący wynagrodzenie zastępcze ustalone na podstawie wynagrodzenia osiąganego przez pracownika Zakładów (...) zatrudnionego w spornym okresie na stanowisku pracownika kontroli jakości. Za przyjęciem ww. wariantu zdaniem Sądu przemawiał fakt, że wspomniana opinia uzupełniająca została sporządzona na etapie procesu, w którym w aktach sprawy znajdowała się pełna, uzyskana w toku postępowania dokumentacja, pozwalająca poczynić ustalenia w zakresie wynagrodzenia zastępczego. Biegły sporządził rzeczoną opinię po uzyskaniu z Archiwum Ministerstwa Rozwoju druku Rp-7, z którego wynika, że pracownik zatrudniony w Zakładach (...) osiągał następujące wynagrodzenie: 5.697,47 zł w 1971 roku, 31.641,00 zł w 1972 roku, 32.385,00 zł w 1973 roku oraz 22.288,00 zł w 1974 roku. W ślad za biegłym Sąd przyjął również, że do ustalenia wynagrodzenia zastępczego odwołującego, prócz zasadniczej stawki wynagrodzenia, należało doliczyć premie regulaminowe, gdyż stanowiły one stały, cykliczny składnik wynagrodzenia. Co prawda organ rentowy wskazał w toku procesu (k. 149verte a.s.), że nie ma możliwości ustalenia wysokości wynagrodzenia na podstawie druku PIT kierowanego do Urzędu Skarbowego, gdyż nie zawiera on podziału wynagrodzenia na poszczególne składniki w celu ustalenia obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne, jednakże wskazać należy, że sporny okres zatrudnienia odwołującego przypadał na czas przed wejściem w życie ustawy emerytalnej, za który, zgodnie z aktualnymi poglądami orzecznictwa, ubezpieczeni, których okresy zatrudnienia przypadają na lata poprzedzające wejście w życie ustawy emerytalnej nie mają obowiązku udowadniania faktu uiszczania składek na ubezpieczenia społeczne przez pracodawcę (por. wyrok Sądu Najwyższego 6 kwietnia 2006r. II UK 185/06, wyroki Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 4 grudnia 2012r. III AUa 586/12 oraz Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z 21 kwietnia 2016r. V U 952/15). Z załączonego do akt sprawy druku Rp-7 wynikają natomiast składniki wynagrodzenia w postaci wynagrodzenia zasadniczego oraz premii, a także kwoty stanowiące ich sumę wynagrodzenia z wyróżnieniem na poszczególne lata. Stąd też zdaniem Sądu powyższy argument należało uznać za nietrafny.

W ocenie Sądu organ rentowy błędnie przyjął za początek zatrudnienia odwołującego datę 25 października 1971r. kierując się oceną zatrudnienia odwołującego zamiast treścią umowy o pracę oraz dokumentem potwierdzającym wypłatę wynagrodzenia, z których treści wynika, że odwołujący rozpoczął pracę w NRD w dniu 15 października 1971r. Powyższe dokumenty, choć jako dokumenty prywatny potwierdzające to, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie danej treści (w myśl art. 245 k.p.c.), stanowią zdaniem Sądu podstawowe dokumenty zawierające informacje stosunku pracy. Okoliczność, że niemiecki pracodawca odwołującego, z niezrozumiałych względów, wskazał w ocenie końcowej odmienną datę rozpoczęcia zatrudnienia, nie ma w ocenie Sądu znaczenia i prawdopodobnie jest to wynik pomyłki jakiej dopuścił się pracodawca, skoro pozostałe, wspomniane wyżej dokumenty wskazują inną datę, niż przyjął ZUS. Okoliczność ta, jak wskazywał biegły z zakresu rachunkowości, nie pozostaje bez wpływu na kwestię stażu pracy odwołującego, gdyż przyjęcie daty wcześniejszej prowadzi do wzrostu stażu z 280 miesięcy do 281 miesięcy, a w konsekwencji przyjęcia wyższego wynagrodzenia za rok 1971, co z kolei wpływa na wysokość kapitału początkowego. Stąd też Sąd przyjął, zgodnie z wnioskiem odwołującego, że okres zatrudnienia odwołującego w (...) przypada na okres od 15 października 1971r. do 31 sierpnia 1974r., gdyż wynika to z treści większości dokumentów dotyczących tego zatrudnienia.

Dokonane przez biegłego obliczenia we wskazanym wyżej wariantcie prowadziły do ustalenia wartości kapitału początkowego w wymiarze 113.342,79 zł oraz wskaźnika wysokości wartości podstawy wymiaru na 85.00%. Takie

też wartości, wynikające z zebranej w toku postępowania dokumentacji oraz opinii biegłego, Sąd Okręgowy przyjął uwzględniając odwołanie A. S. i dokonując zmiany skarżonej decyzji ZUS na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., o czym orzekł jak w sentencji wyroku.

Zarządzenie: (...)

(...)